

«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Соціально – гуманітарний факультет

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії
акад. Чебикін О. Я.

«11» квітня 2016 року

Програма вступної співбесіди (випробувань)
з дисципліни «Теорія держави і права»
для абітурієнтів, що вступають на освітній ступінь «бакалавр»
Спеціальність 081 «Право»

Одеса - 2016

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма співбесіди (вступних випробувань) з дисципліни «Теорія держави і права» для абітурієнтів, що вступають на освітній ступінь «бакалавр» спеціальності 081 «Право». Програма розбленаз метою перевірки знань у галузі основ теорії держави і права, формування цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, генези та закономірностей їх функціонування і розвитку, оволодіння поняттєво-категоріальним апаратом сучасної юриспруденції і правової практики.

2. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

Тема 1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна

Юриспруденція як система знань про державу і право. Система юридичних наук: теоретичні юридичні науки про державу і право; історико-юридичні науки про державу і право; галузеві науки; міжгалузеві науки; організаційні науки; прикладні науки; міжнародно-правові науки. Теорія держави і права як суспільна і правова наука. Співвідношення теорії держави і права і суспільних наук, які вивчають державу і право. Місце теорії держави і права в сучасній юриспруденції.

Предмет теорії держави і права: поняття і інституційне значення. Загальні закономірності розвитку, виникнення і функціонування державно-правових явищ та система державно-правових понять і категорій - основне в предметі теорії держави і права. Співвідношення предмета теорії держави і права з предметами інших наук, які вивчають суспільство, державу і право.

Поняття і значення метода теорії держави і права. Методологія теорії держави і права як система підходів, методів і принципів наукового вивчення державно-правових явищ. Класифікація методів сучасної державно-правової науки.

Загальні методи пізнання: діалектики; формальної логіки; системного аналізу.

Міждисциплінарні методи: культурологічний метод, соціологічний метод, статистичний метод, конкретно-історичний.

Спеціальні методи теоретико-правової науки: формально-юридичний (догматичний) метод, порівняльно-правовий метод

Принципи пізнання: принцип раціоналізму, принцип детермінізму, принцип об'єктивної істини, принцип історизму, ірраціоналізму, принцип додатковості, принцип плюралізму істини.

Компаративістика в системі юриспруденції: порівняльне правознавство, порівняльне державознавство. Рівні порівняльного правового аналізу: макрорівень та мікрорівень. Значення порівняльного правознавства.

Соціальне призначення і цінність теорії держави і права як науки і навчальної дисципліни. Завдання і функції теорії держави і права. Гносеологічна (пізнавальна) функція теорії держави. Методологічна функція. Прогностична функція теорії держави і права. Практична (практико-орієнтуюча) функція теорії держави і права

Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції. Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції – як система мовних знаків, якими описуються і за допомогою яких досліджуються державно-правові явища. Правові поняття: загально-правові, міжгалузеві, галузеві. Правові категорії.

Тема 2. Походження держави і права

Проблема походження держави і права в державознавстві і правознавстві. Соціальні та історичні передумови буття держави і права. Поняття суспільства, його структура та інститути.

Влада і соціальні норми в первісному суспільстві. Форми об'єднання людей у первісному суспільстві: первісне стадо, родова громада, плем'я. Збори всіх дорослих членів громади як вища влада в родовій громаді. Характеристика економічних відносин у первісному суспільстві. “Неолітична революція” і виникнення держави. Форми виникнення держави в народів світу. Загальні закономірності походження держави і права: географічний чинник, технологічний чинник, економічний чинник, соціальний чинник, демографічний чинник, чинник зовнішнього насильства і зовнішньої небезпеки, психологічний чинник. Виникнення держави як результату сприятливого поєднання різноманітних чинників.

Стадії соціальних і культурних змін, які супроводжуються кроками по шляху становлення державної організації і права: оформлення соціально-біологічної ієрархії; формування соціально-культурної ієрархії; формування економіко-соціальної ієрархії; становлення надгромадських владних структур.

Основні теорії походження держави. Теологічна теорія. Патріархальна теорія. Теорія суспільного договору. Теорії географічного детермінізму. Теорія насильства. Органічна теорія. Класова (економічна) теорія походження держави. Олігархічна теорія. Теорія неолітичної революції Багатофакторна теорія.

Виникнення права. Мононорми первісного суспільства і право. Мононорми – як правила поведінки в первісному суспільстві. Табу, звичаї. Основні шляхи виникнення права.

Компаративістика в системі юриспруденції: порівняльне правознавство, порівняльне державознавство. Рівні порівняльного правового аналізу: макрорівень та мікрорівень. Значення порівняльного правознавства.

Соціальне призначення і цінність теорії держави і права як науки і навчальної дисципліни. Завдання і функції теорії держави і права. Гносеологічна (пізнавальна) функція теорії держави. Методологічна функція. Прогностична функція теорії держави і права. Практична (практико-орієнтуюча) функція теорії держави і права

Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції. Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції – як система мовних знаків, якими описуються і за допомогою яких досліджуються державно-правові явища. Правові поняття: загально-правові, міжгалузеві, галузеві. Правові категорії.

Тема 2. Походження держави і права

Проблема походження держави і права в державознавстві і правознавстві. Соціальні та історичні передумови буття держави і права. Поняття суспільства, його структура та інститути.

Влада і соціальні норми в первісному суспільстві. Форми об'єднання людей у первісному суспільстві: первісне стадо, родова громада, плем'я. Збори всіх дорослих членів громади як вища влада в родовій громаді. Характеристика економічних відносин у первісному суспільстві. “Неолітична революція” і виникнення держави. Форми виникнення держави в народів світу. Загальні закономірності походження держави і права: географічний чинник, технологічний чинник, економічний чинник, соціальний чинник, демографічний чинник, чинник зовнішнього насильства і зовнішньої небезпеки, психологічний чинник. Виникнення держави як результату сприятливого поєднання різноманітних чинників.

Стадії соціальних і культурних змін, які супроводжуються кроками по шляху становлення державної організації і права: оформлення соціально-біологічної ієрархії; формування соціально-культурної ієрархії; формування економіко-соціальної ієрархії; становлення надгромадських владних структур.

Основні теорії походження держави. Теологічна теорія. Патріархальна теорія. Теорія суспільного договору. Теорії географічного детермінізму. Теорія насильства. Органічна теорія. Класова (економічна) теорія походження держави. Олігархічна теорія. Теорія неолітичної революції Багатофакторна теорія.

Виникнення права. Мононорми первісного суспільства і право. Мононорми – як правила поведінки в первісному суспільстві. Табу, звичаї. Основні шляхи виникнення права.

Основні теорії походження права. Теорії божественного походження права. Природно-правова теорія. Історична школа Психологічна теорія. Марксистська теорія. Теорія примирення.

Співвідношення держави і права у процесі їх виникнення.

Право як явище цивілізації і культури. Термін «цивілізація». Цивілізація – як співтовариство людей, об'єднане основоположними духовними цінностями та ідеалами, що має стійкі особливі риси у соціально-політичній організації, економіці, культурі та психологічне відчуття приналежності до цього співтовариства.

Розвиток цивілізації та розвиток права. Етапи розвитку права і цивілізації: право сильного; кулачне право; право держави; право громадянського суспільства.

Тема 3. Держава: поняття, ознаки, сутність, типологія. Функції держави

Багатоаспектність категорії “держава”. Поняття, основні ознаки і визначення держави. Атрибути держави. Плюралізм у розумінні і визначенні держави. Сучасні підходи до вивчення держави: теологічний, арифметичний (класичний), юридичний, соціологічний та техніко–кібернетичний.

Сутність держави. Співвідношення загальносоціального і класового в розумінні держави. Соціальна цінність і призначення держави.

Сутність держави: плюралізм підходів. Основні наукові концепції сутності держави: елітистська теорія; технократична теорія; демократичні теорії; теорія держави загального благоденства; марксистська теорія.

Поняття типології держави. Тип держави як сукупність спільних ознак, які характеризують певну групу держав. Формаційний та цивілізаційний підходи в типології держави: сутність і співвідношення. Характеристика окремих типів держави. Правова держава та її протилежність – етатистська держава. Бюрократичні та податкові держави.

Історичні типи держав. Основні підходи до історичної типології держави: формаційний, цивілізаційний і технократичний.

Похідне виникнення держав; ліквідація колишньої держави в результаті революції і виникнення нової держави; розділення держави, сецесія об'єднання декількох держав, виникнення держави в результаті національно-визвольного руху.

Поняття, соціальна зумовленість і значення функцій держави. Функції держави – як основні напрями і сторони діяльності держави.

Класифікація функцій держави. Постійні та тимчасові функції держави. Головні та другорядні функції держави. Внутрішні та зовнішні функції держави.

Основні теорії походження права. Теорії божественного походження права. Природно-правова теорія. Історична школа Психологічна теорія. Марксистська теорія. Теорія примирення.

Співвідношення держави і права у процесі їх виникнення.

Право як явище цивілізації і культури. Термін «цивілізація». Цивілізація – як співтовариство людей, об'єднане основоположними духовними цінностями та ідеалами, що має стійкі особливі риси у соціально-політичній організації, економіці, культурі та психологічне відчуття приналежності до цього співтовариства.

Розвиток цивілізації та розвиток права. Етапи розвитку права і цивілізації: право сильного; кулачне право; право держави; право громадянського суспільства.

Тема 3. Держава: поняття, ознаки, сутність, типологія. Функції держави

Багатоаспектність категорії “держава”. Поняття, основні ознаки і визначення держави. Атрибути держави. Плюралізм у розумінні і визначенні держави. Сучасні підходи до вивчення держави: теологічний, арифметичний (класичний), юридичний, соціологічний та техніко–кібернетичний.

Сутність держави. Співвідношення загальносоціального і класового в розумінні держави. Соціальна цінність і призначення держави.

Сутність держави: плюралізм підходів. Основні наукові концепції сутності держави: елітистська теорія; технократична теорія; демократичні теорії; теорія держави загального благоденства; марксистська теорія.

Поняття типології держави. Тип держави як сукупність спільних ознак, які характеризують певну групу держав. Формаційний та цивілізаційний підходи в типології держави: сутність і співвідношення. Характеристика окремих типів держави. Правова держава та її протилежність – етатистська держава. Бюрократичні та податкові держави.

Історичні типи держав. Основні підходи до історичної типології держави: формаційний, цивілізаційний і технократичний.

Похідне виникнення держав; ліквідація колишньої держави в результаті революції і виникнення нової держави; розділення держави, сецесія об'єднання декількох держав, виникнення держави в результаті національно-визвольного руху.

Поняття, соціальна зумовленість і значення функцій держави. Функції держави – як основні напрями і сторони діяльності держави.

Класифікація функцій держави. Постійні та тимчасові функції держави. Головні та другорядні функції держави. Внутрішні та зовнішні функції держави.

Характеристика основних внутрішніх і зовнішніх функцій держави. Співвідношення внутрішніх та зовнішніх функцій держави.

Законодавча, виконавчо-розпорядча, судова, контрольно-наглядова функції держави. Еволюція функцій держави.

Форми здійснення функцій держави. Правові форми: правотворча, правозастосовча, правоохоронна, правоінтерпретаційна. Організаційні форми технічна, господарська, статистична діяльність. Форми здійснення функцій держави: з урахуванням розподілу влади.

Тема 4. Форма держави

Поняття і елементи форми держави. Співвідношення типу і форми держави. Значення форми держави.

Форма державного правління: поняття і види. Загальні закономірності та особливості розвитку монархії. Поняття, види і характеристика монархій. Абсолютна монархія. Дуалістична монархія. Парламентарна монархія.

Поняття, види і загальна характеристика республік. Характерні ознаки президентської республіки. Характеристика парламентарної республіки. Особливості змішаної (президентсько-парламентської та парламентсько-президентської) республіки. Форма правління в Україні на сучасному етапі.

Поняття і види форми державно-територіального устрою. Централізовані унітарні держави. Децентралізовані унітарні держави. Прости та складні унітарні держави. Поняття автономії.

Територіальні федерації; національні федерації, змішані федерації.

Конфедерація – як тимчасовий союз держав. Імперія. Форма державного устрою в Україні.

Державний режим: поняття і види, сутність і загальна характеристика. Форма державного режиму. Цивільні та військові режими. Світські та теократичні режими. Демократичний режим та антидемократичний режим. Авторитарний режим. Тоталітарний режим. Деспотичний і ліберальний режими. Державний режим України.

Змішані форми правління. Виборна монархія. Колективна монархія. Республіки з довічним президентством. Республіки без офіційного глави держави.

Тема 5. Державна влада і механізм держави

Державна влада – особливий різновид соціальної влади. Сутність державної влади. Форми і способи здійснення державної влади. Державна влада як різновид політичної влади. Співвідношення політичної і державної влади.

Риси державної влади: єдність, загальність, універсальна репрезентативність, суверенність, організаційне оформлення, монополія на видання загальнообов'язкових правил поведінки та забезпечення виконання їх

за допомогою примусової сили держави; монополія на стягування податків, мита, залучення населення до виконання неподаткових повинностей.

Найважливіші характеристики (властивості) сучасної державної влади: легітимність, легальність і законність. Принципи єдності і поділу державної влади.

Поняття механізму держави. Механізм держави і його роль у здійсненні функцій держави. Механізм держави: поняття, структура і принципи. Механізм держави як цілісна ієрархічна система державних органів. Ознаки механізму держави. Структура механізму держави: державний апарат, державні установи і підприємства, державні службовців; організаційні засоби і фінансові кошти, примусова сила.

Механізм держави і державний апарат. Структура державного апарату. Поняття і ознаки державних органів, види державних органів. Поняття і сутність бюрократії. Бюрократія і бюрократизм. Демократичний і бюрократичний централізм.

Принципи побудови та діяльності механізму сучасної держави. Принцип гуманізму. Принцип розподілу влад. Принцип гласності. Професіоналізм державних службовців і компетентність державних органів. Принцип законності. Принцип демократизму.

Проблема розподілу влад і система державних органів. Розподіл влади – як принцип конституціоналізму. Теорія розподілу влади - як підсумок багатовікового розвитку державності, пошуку найбільш дієвих механізмів, що оберігають суспільство від деспотизму. Автори теорії розподілу влади. Вперше і найбільш послідовно принцип розподілу влад був утілений в Конституції США 1787 р. Основні положення теорії розподілу влади.

Інститут держави: поняття і види. Інститут держави – як відносно відособлена і самостійна частина державної організації, що має певні функції. Організаційні та функціональні інститути держави. Організаційні інститути держави: інститут президента, інститут парламенту, інститут уряду, інститут місцевих органів виконавчої влади. Функціональні інститути: інститут виборів і референдуму, інститут адміністративного контролю, інститут конституційного контролю.

Класифікація інститутів держави за принципом розподілу влади. Інститут законодавчої влади. Інститут виконавчої влади. Інститут глави держави. Інститут судової влади. Інститут контрольної влади.

Інститут законодавчої влади. Повноваження законодавчої влади. Законодавча діяльність. Представницька функція. Установча функція. Функція контролю та відповідальності. Парламент, його повноваження та структура. Повноваження парламенту. Структура парламенту. Двопалатні та однопалатні парламенти.

Виконавча влада та її значення по управлінню суспільством. Вторинний (похідний), підзаконний характер виконавчої влади. Зміст діяльності виконавчої

влади: виконавчу діяльність; розпорядчу діяльність. Структура виконавчої влади. Уряд як вищий колегіальний виконавчий орган держави. Принципи утворення уряду: парламентський, напівпарламентський принцип, позапарламентський принцип. Однопартійні, коаліційні, безпартійні уряди. Відповідальність, підзвітність та підконтрольність уряду. Органи державної адміністрації: міністерства, відомства, комісії. Інститут парламентської відповідальності уряду. Солідарна відповідальність міністрів.

Влада глави держави. Номінальний глава держави, реальний глава держави. Повноваження глави держави. Роль монарха в різних країнах в залежності від форми правління. Повноваження президента в залежності від форми правління. Представницькі повноваження президента.

Судова влада. Змагальної судова система. Слідча судова система. Основні функції судової влади: охоронна, функція правосуддя, контрольно-наглядова.

Контрольна влада як гілка державної влади. Специфіка побудови контрольної влади. Сфера застосування контрольної влади. Види органів контрольної влади. Органи конституційного контролю. Органи загального нагляду. Органи фінансового контролю та антимонопольні органи. Органи контролю за дотриманням прав людини. Омбудсман у сучасній державі. Загальний омбудсман та спеціалізовані омбудсман.

Методи здійснення державної влади: переконання, заохочення та рекомендація і примус. Державний примус. Централізований та децентралізований методи діяльності держави.

Тема 6. Держава в політичній системі суспільства

Політика і політична організація суспільства. Поняття політичної системи держави. Структура політичної системи: інституційний блок; нормативний блок; функціональний блок; ідеологічний блок; комунікативний блок.

Функція політичної системи. Основні функції політичної системи: цілепокладальна; організаторська; інтеграційна; регулятивна, дистрибутивна, ідеологічна. При цьому основною функцією політичної системи виступає владне опосередкування соціальних інтересів.

Підходи до типології політичних систем. Примітивні, традиційні та сучасні політичні системи. Відкриті та закриті політичні системи. Традиційні, легальні і харизматичні політичні системи.

Політична система англо-американського типу, політична система континентально-європейського типу, політична система тоталітарного типу.

Ліберально-демократичні, комуністичні, традиційні, такі, що переживають становлення, авторитарно-консервативні політичні системи.

Адміністративно-командні, змагальні та соціопримирні політичні системи.

Держава в політичній системі. Місце і роль органів державної влади в політичній системі держави і суспільства. Держава та об'єднання громадян. Політична партія. Громадська організація. Релігійні організації та професійні

спілки. Місце і роль політичних партій і громадських організацій у політичній системі.

Держава і місцеве самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Основні теоретичні і практичні підходи до взаємин державної влади і місцевого самоврядування: державна теорія і практика місцевого самоврядування, громадська теорія і практика місцевого самоврядування.

Державна політика, політична діяльність і політична культура.

Держава і правова надбудова суспільства. Держава, правові процеси, правові відносини і правові акти.

Тема 7. Право, держава, суспільство

Поняття і види суспільства. Громадянське суспільство і держава. Поняття «громадянське суспільство» як одна із ключових категорій сучасних суспільних наук – соціології, політології, юриспруденції.

Громадянське суспільство: становлення концепції. Ідеї «громадянського суспільства» в епоху ранньобуржуазних революцій.

Поняття, ознаки, сутність громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства: вільні, рівноправні, самостійні індивіди; недержавні об'єднання індивідів; суспільні відносини між індивідами та їх об'єднаннями. Громадянське суспільство як соціально-економічна та особиста сфера життєдіяльності людей.

Співвідношення держави і права: основні підходи. Співвідношення держави і права включає три головні аспекти: єдність, відмінність і взаємодія.

Єдність держави і права: спільність походження і розвитку; спільність чинників, що обумовлюють сутність держави і права; спільність соціального призначення.

Відмінності держави і права. Взаємодія держави і права. Вплив держави на право. Роль держави в забезпечення права. Вплив права на державу. Зв'язаність держави правом.

Типи взаємодії держави і права. Етатистський тип держави. Правовий тип держави.

Співвідношення громадянського суспільства і держави. Громадянське суспільство та правова держава. Правова держава як система органів та інститутів, які гарантують і захищають нормальне функціонування громадянського суспільства.

Виникнення і розвиток учення про правову державу в політико-правовій світовій думці. Ідея правової держави як загальнолюдська цінність. Особливості античних уявлень про державу і право. Ідеї про найважливіші компоненти правової держави, у працях діячів ранньо-буржуазних революцій та епохи Просвітництва. Філософське обґрунтування ідеї правової держави. Введення терміна «правова держава». Ідея правової держави одержала в роботах

вітчизняних юристів. Закріплення ідеї правової держави в конституціях сучасних країн.

Правова держава як форма соціальної демократичної держави громадянського суспільства і гарант здійснення та захисту основних прав людини.

Правова держава: поняття та сутність. Загальні соціально-змістовні ознаки правової держави. Загальні формальні ознаки правової держави. Основні ознаки правової держави: пріоритет прав і свобод особи; верховенство правового закону в системі нормативно-правових актів; демократичний легальний спосіб формування влади; розподіл властей; зв'язаність влади правом; високий рівень загальної та правової культури громадян; взаємна відповідальність держави та особи; гідне положення суду в суспільстві і державі.

Стан і перспективи формування правової держави в Україні. Правова держава і громадянське суспільство. Сутність і призначення соціальної держави. Шляхи формування соціальної держави в Україні.

Правова держава, громадянське суспільство і держава соціальної демократії.

Соціальна держава: становлення ідеї. Мета соціальної держави. Формування ідей соціальної державності в кінці XIX – початку XX ст. Практичне втілення теорії соціальної держави. Основні підходи до співвідношення правової та соціальної держави.

Ознаки соціальної держави: могутній економічний потенціал; соціально орієнтована структура економіки; виражена соціальна спрямованість політики держави; наявність у держави цілей встановлення загального блага; наявність розвиненого правового регулювання в соціальній сфері. Функції соціальної держави.

Тема 8. Держава і особистість

Держава та особистість. Правовий статус особистості, його структура та види. Правовий статус як юридично закріплене положення особистості в суспільстві.

Структура правового статусу особистості: правові норми та принципи; правосуб'єктність; основні права та обов'язки; законні інтереси; громадянство (безгромадянство, іноземне громадянство або підданство); юридична відповідальність.

Види правового статусу. Загальний правовий статус. Спеціальний, або родовий, статус. Індивідуальний статус Співвідношення видів правового статусу особи.

Історія ідей прав людини. Теорія поколінь прав людини. Перше покоління прав людини, або негативні права. Друге покоління прав людини, або «позитивні» права. Третє покоління прав людини, або колективні права: Четверте покоління прав людини.

Права людини - нормативна форма взаємодії індивідів, суспільства, держави. Права людини і права громадянина.

Юридичні обов'язки людини і громадянина. Взаємозв'язок і єдність прав та обов'язків. Види обов'язків: природно-правові обов'язки; позитивно-правові обов'язки.

Закріплення основних обов'язків в конституціях і поточному законодавстві. Обов'язки що відноситися одночасно до людини і громадянина. Обов'язки що зобов'язувати тільки громадянина.

Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі. Соціально-правовий механізм забезпечення прав людини. Роль правоохоронних органів у забезпеченні прав і свобод людини. Міжнародний захист прав людини.

Міжнародно-правові гарантії. Загальна декларація прав людини. Гарантії регіональних міжнародних співтовариств. Внутрідержавні гарантії.

Економічні, соціальні, політичні, ідеологічні та юридичні гарантії. Види юридичних гарантії. Парламентські, урядові, гарантії глави держави, судові, адміністративні, прокурорські, адвокатські, міжнародно-правові гарантії. Конституційні (загальні) гарантії і галузеві гарантії (адміністративно-правові, цивільно-правові, кримінально-правові тощо).

Конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина: право на судовий захист; право на відшкодування за рахунок держави або органу місцевого самоврядування завданої людині матеріальної та моральної шкоди; право знати свої права і обов'язки; право на правову допомогу; право не виконувати явно злочинні розпорядження або накази; презумпція невинуватості; право не свідчити проти себе та своїх близьких..

Неприпустимість обмеження прав і свобод людини і громадянина. Інститут омбудсмана як особливий гарант прав людини і громадянина.

Міжнародно-правові стандарти у області прав людини Універсальні і регіональні стандарти.

Загальні і спеціальні міжнародні стандарти. Функції міжнародних стандартів прав і свобод людини.

Тема 9. Основні наукові вчення про право. Право розуміння

Сучасні підходи до розуміння права і їх практичне значення для юридичної практики. Основні концепції право розуміння. Праворозуміння як категорія юридичної науки.

Суб'єкти право розуміння. Об'єкт право розуміння. Зміст право розуміння. Праворозуміння як елемент правової культури. Праворозуміння і професійно-правова діяльність.

Концепції праворозуміння. Юридичне і легістське праворозуміння. Різновиди юридичного типу праворозуміння: природно-правовий підхід та лібертарно-юридичний підхід. Природне право та право позитивне.

Загальна характеристика сучасних концепцій праворозуміння.

Концепція праворозуміння - як певний напрям у пізнанні сутності та соціального призначення права. Загальні питання розуміння права та їх значення для практичної діяльності. Основні напрямки вчень про право.

Теорія природного права як утвердження волі рівності і справедливості в практиці правової держави. Витоки природно-правової теорії: часи античності (Арістотель, римські юристи), середньовіччя (Тома Аквінській), епохи ранньобуржуазних революцій і становлення сучасної держави (Г. Гроцій, Б. Спіноза, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж. Ж. Руссо).

Видатні представники природно-правової теорії ХХ ст. – німецькі учені Р. Штаммлер, А. Ауер, А. Кауфман, американські учені Р. Дворкін, Дж. Роулс, французький теолог і філософ Ж. Марітен. «Природне право із мінливим змістом». «Відроджене природне право».

Сутність нормативістського (юридіко-позитивістського) підходу до права. Нормативний підхід до розуміння права як засіб підтримки законності і стабільності. Позитивістська теорія права. Неопозитивізм (нормативізм). Засновники даного напрямку юридичної науки. «Чиста теорія права» Х. Кельзена.

Виникнення соціологічного напрямку в теорії права унаслідок кризи юридичного позитивізму і через розквіт загальної соціології у ХХ ст. Видатні представники соціологічного напрямку юриспруденції. Соціологічний підхід до розуміння права як засіб забезпечення динамізму суспільного життя. Право у житті, у суспільних відносинах, у правосвідомості, у відчутті справедливості, в емоціях, у психології суспільства. Особливе значення правознавці цього напрямку надавали діяльності суддів, їхньому вільному переконанню, «вільному знаходженню права». Право першого порядку. Право другого порядку. «Живе право».

Створення психологічної теорії на початку ХХ ст. Послідовники психологічної теорії. Психологічна теорія права та можливості її використання в юридичній практиці.

Виникнення історичної школи права у першій половині ХІХ ст. у Німеччині. Її засновники.

Інтеграційний підхід до розуміння права. Визначення права з позицій інтеграційного підходу. Поняття права в різних правових системах.

Тема 10. Сутність , ознаки, функції та принципи права

Сутність права: еволюція уявлень. Загальносоціальне, класове і національне у праві. Класова сутність права. Загальносоціальна сутність права. Розширення загальносоціального змісту права на сучасному етапі розвитку.

Наступність у праві. Пошуки нового розуміння права. Сучасне нормативне розуміння права: поняття, основні ознаки, визначення. Широке розуміння права.

Поняття та визначення права. Сучасні методологічні підходи до аналізу природи права. Право в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.

Право як соціальне явище. Право у юридичному сенсі. Сутність і цінність права як явища соціального порядку. Ознаки права: загальнообов'язковість, нормативність, формальна визначеність, вольовий характер, системність, зв'язок з державою, регулятивність, вираз міри свободи і справедливості, процедурність, компромісний характер.

Функції права як основні напрями впливу права на людину і суспільство (суспільні відносини). Види функцій права. Загальносоціальні і спеціально-юридичні функції права. Інформаційна, орієнтаційна, виховна, культурно-історична, стабілізаційна, соціального контролю, організаторська, управлінська.

Власне юридичні функції права. Різновиди регулятивної функції: регулятивна статична і регулятивна динамічна. Охоронна функція.

Компенсаційна функція права. Обмежувальна функція права. Відновна функція права.

Цінність права - його позитивна значимість у задоволенні потреб суб'єкта. Інструментальну цінність права. Власна цінність права – як вираз у праві свободи та активності людей відповідно до принципів рівності та справедливості. Соціальна цінність права. Особистісна цінність права.

Принципи права як основні ідеї, початкові положення або формування, провідні засади процесу, розвитку і функціонування права.

Загально-соціальні принципи права: принцип пріоритетності загальнолюдських цінностей; принцип гуманізму; принцип демократизму.

Спеціально-юридичні принципи права: загальноправові, галузеві, міжгалузеві, принципи інститутів.

Правові аксіоми: поняття, сутність, роль і значення. Види аксіом: аксіоми – ідеї правосвідомості, аксіоми юридичної науки, аксіоми – окремі принципи права, аксіоми – конкретні норми права, аксіоми – загальновизнані норми права.

Правові презумпції. Спростовні та неспростовні презумпції. Фактичні презумпції і законні презумпції. Галузеві та загальноправові презумпції. Правова фікція: поняття, значення.

Тема 11. Право в системі нормативного регулювання

Система регулювання суспільних відносин: індивідуальний і нормативний рівні. Поняття і види соціального регулювання. Норми: поняття, ознаки, види. Природні норми, або закони природи. Технічні норми. Соціальні норми. Соціальні і технічні норми.

Ознаки соціальних норм. Види соціальних норм: норми моралі (етичні норми); правові норми; релігійні норми; корпоративні норми; звичаї і традиції; естетичні норми.

Право – особливий вид соціальних норм. Загальне у правових і соціальних нормах.

Право і мораль. Співвідношення норм права і норм моралі Єдність права і моралі. Відмінність права і моралі.

Співвідношення норм права та інших соціальних норм. Право і звичай.

Право і релігія. Право і корпоративні норми. Право і політика.

Тема 12. Норми права

Правова норма. Ознаки норми права: загальний характер (неперсоніфікованість); формальна визначеність; зв'язок із державою; системність; регулятивність.

Класифікація норм права. Конкретні та спеціалізовані норми. Норми-засади. Норми-принципи. Установчі норми. Норми-дефініції. Норми-презумпції.

Види норм права залежно від предмету правового регулювання. Види норм права залежно від основних методів правового регулювання.

Види норми права залежно від характеру правового припису. Позитивні зобов'язання, дозволи та заборони у праві. Види норм права залежно від часу дії. Види норм права залежно від кола осіб. Види норм права залежно від дії в просторі. Види норм права за функціональною спрямованістю. Види норм права залежно за характером інформаційно-психологічної дії на особу. Види норм права залежно за субординацією у правовому регулюванні.

Структура норми права: гіпотеза; диспозиція; санкція. Логічна структура правової норми. Класифікація структурних елементів правової норми за ступенем визначеності: абсолютно-визначені гіпотеза, диспозиція, санкція; відносно-визначені гіпотеза і диспозиція і санкція; альтернативні гіпотеза і диспозиція і санкція.

Класифікація структурних елементів правової норми за складом: прості та складні.

Способи викладення норм права: абстрактна форма викладення правових норм та казуїстична форма викладення правової норми.

Норми права і статті нормативно-правового акта: варіанти співвідношення.

Тема 13. Форми права

Поняття “джерело” та “форма права”, їх співвідношення. Джерело права в матеріальному сенсі. Джерело права в ідеальному сенсі. Джерело права в пізнавальному сенсі. Джерело права у формальному сенсі. Види форм (юридичних джерел) права.

Правовий звичай: поняття, ознаки. Види звичаїв залежно від їхньої ролі у правовому регулюванні. Звичаї ділового обороту. Міжнародно-правовий звичай.

Юридичний (судовий або адміністративний) прецедент: поняття, ознаки. Правила застосування судових прецедентів. Види судових прецедентів в англійському праві. Обов'язкові прецеденти. Переконливі прецеденти. Адміністративний прецедент.

Нормативний договір: поняття, ознаки. Координаційні та субординаційні нормативні договори. Міжнародні та внутрідержавні договори. Колективний договір.

Релігійний текст: поняття, ознаки. Юридична доктрина: поняття, ознаки.

Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав. Поняття і види нормативно-правових актів. Закони: поняття, ознаки, види. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, ознаки, види. Юридична природа законів та підзаконних актів.

Тема 14. Поняття і види правових актів

Поняття правового акта. Дуалізм юридичної природи правових актів. Ознаки правових актів. Види правових актів. Нормативно-правовий акт. Акти правореалізації. Правозастосовні акти. Інтерпретаційно-правові акти як акти тлумачення права.

Нормативно-правовий акт – як письмовий документ, виданий в установленому порядку компетентним органом держави, що містить правові норми загального характеру. Ознаки нормативно-правового акту. Класифікація нормативно-правових актів, залежно від суб'єкта правотворчості.

Юридична чинність нормативно-правового акту. Закон: поняття, ознаки. Конституційні та звичайні (поточні) закони. Кодифіковані та некодифіковані закони. Галузеві та міжгалузеві (комплексні) закони.

Підзаконні акти: поняття, ознаки. Види підзаконних актів.

Дія нормативно-правових актів в часі, у просторі та за колом осіб.

Дія нормативно-правового акту в часі. Негайна дія нормативно-правового акту. Зворотна дія (зворотна чинність) нормативно-правового акту. Переживання нормативно-правового акту. Припинення дії нормативно-правових актів.

Дія нормативного акту в просторі. Загальнодержавні (загальні) та локальні нормативно-правові акти.

Дія акту за колом осіб. Нормативно-правові акти загального характеру. Спеціальні нормативно-правові акти. Виняткові закони.

Система нормативно-правових актів України: види, значення, особливості та межі їх дії.

Тема 15. Правотворення, нормотворчість та законотворчість

Правотворення, правотворчість, законотворчість. Поняття і ознаки правоутворення. Стадії процесу правоутворення. Правотворення і правотворчість.

Правотворчість: поняття, мета та суб'єкти. Ознаки правотворчості.

Функції правотворчості. Функція первинного регулювання нових суспільних відносин. Функція оновлення нормативно-правового матеріалу. Функція ліквідації прогалин у позитивному праві. Функція систематизації нормативно-правового матеріалу.

Принципи правотворчості – як керівні, основоположні ідеї, які обумовлюють відповідність правотворчості суспільним потребам.

Види правотворчості. За способами правотворчості. Залежно від форм створюваного права. Залежно від суб'єкта правотворчості. Правотворчість і законотворчість.

Законодавчий процес і його стадії. Законодавча ініціатива. Розробка законопроекту. Обговорення законопроекту. Ухвалення закону. Підписання закону главою держави. Обнародування закону. Набрання законом чинності.

Поняття юридичної техніки. Основний об'єкт юридичної техніки. Засоби юридичної техніки: юридичні терміни; юридичні конструкції; системна побудова. Мова і стиль закону

Правила юридичної техніки. Ясність і чіткість, простота і доступність мови правових актів. Лаконічність та повнота, конкретність та абстрактність виразу відповідних правових приписів. Директивність і офіційність. Прийоми юридичної техніки.

Тема 16. Правова система, система права і система законодавства

Правова система суспільства: поняття і структура. Характеристика елементів правової системи. Нормативний, ідеологічний та організаційний елементи структури правової системи.

Поняття системи права. Система права і правова система. Ознаки (рисни) системи права: об'єктивна обумовленість; органічна цілісність; структурна різноманітність; поєднання динаміки і стабільності.

Структурні елементи системи права. Норма права як первинний, початковий елемент системи права. Інститут права: поняття, ознаки. Види правових інститутів. Підгалузь права. Галузь права як основний елемент права. Поняття та ознаки галузі права. Загальна характеристика основних галузей права України.

Предмет і метод правового регулювання як підстава для виділення галузей права. Предмет правового регулювання як матеріальний критерій розмежування галузей права. Галузевий метод правового регулювання. Основні методи правового регулювання. Імперативний і диспозитивний методи. Метод обмежень і метод заохочень (стимулів). Метод автономії та рівності сторін і метод субординації.

Публічне і приватне право. Предмет публічного права. Предмет приватного права. Характерні ознаки сфери публічного права. Ознаки сфери приватного права. Приватне і публічне право та еволюція правової системи України.

Матеріальне право. Процесуальне право. Співвідношення матеріального і процесуального права. Співвідношення внутрідержавного (національного), регіонального і міжнародного права. Основні концепції співвідношення міжнародного і внутрідержавного права: концепція примату міжнародного права, концепція примату внутрідержавного права, дуалістична концепція.

Форми взаємодії внутрідержавного і міжнародного права. Форми трансформації норм міжнародного права: пряма; опосередкована; змішана. Співвідношення регіонального (зокрема, європейського) права і національного права.

Система законодавства як сукупність законодавчих актів, розташованих в певному порядку. Співвідношення системи права, системи законодавства, правової системи і системи юридичних наук. Поняття галузі права і інституту законодавства. Ієрархічна, вертикальна будова системи законодавства. Горизонтальна структура законодавства. Співвідношення системи права та системи законодавства.

Систематизація нормативно-правових актів. Облік нормативно-правових актів. Поняття інкорпорації. Різновиди інкорпорації по суб'єкту здійснення: офіційна інкорпорація та неофіційна інкорпорація. Хронологічна, предметна інкорпорація. Генеральна та часткова інкорпорація.

Консолідація як від систематизації. Кодифікація нормативно-правового акту.

Різновиди кодифікації за об'ємом охоплюваного нормативно-правового матеріалу: загальна, галузева, міжгалузева, спеціальна (внутрігалузева).

Тема 17. Правосвідомість і правова культура. Правова культура юриста

Право і свідомість. Місце і роль правової свідомості в системі форм суспільної свідомості. Об'єкт пізнання правосвідомості. Носії правосвідомості. Структура правосвідомості. Правова психологія. Правова ідеологія.

Функції правової свідомості: гносеологічна (пізнавальна) функція; регулятивна функція; оцінна функція

Рівні правосвідомості по глибині віддзеркалення правової дійсності: буденна, професійна, наукова. Види правосвідомості за суб'єктами: індивідуальна, групова, суспільна. Роль правосвідомості у процесі правотворчості та правореалізації.

Правова культура та її зв'язок із загальною культурою. Правова культура: поняття, структура, функції. Правова культура суспільства. Правова культура людини. Професійна правова культура. Фактори формування професійної свідомості та правової культури юриста. Система вимог до правової культури юриста. Професійна правосвідомість і правова культура працівника органів внутрішніх справ.

Правова культура і прогрес права: правова акультурація.

Криза сучасної правосвідомості. Деформація правосвідомості – спотворене уявлення про цінність права. Правовий нігілізм. Об'єктивні і суб'єктивні чинники правового нігілізму.

Теоретичний і практичний правовий нігілізм. Правовий ідеалізм (романтизм). Правовий інфантилізм як різновид деформації правосвідомості.

Правовий дилетантизм. Правова демагогія. Основні напрями боротьби з деформаціями правосвідомості.

Форми деформації професійної культури юриста та шляхи її подолання. Причини професійної деформації працівників правоохоронних органів.

Поняття правового виховання. Мета та завдання правового виховання. Суб'єкти правового виховання. Форми правового виховання: правове навчання, правова пропаганда, юридична практика, безпосередня реалізація права, самовиховання. Методи правового виховання: переконання, заохочення, позитивний приклад, примус і покарання.

Правова соціалізація. Первинної правова соціалізація. Вторинна правова соціалізація. Третинна правова соціалізація. Правова соціалізація: суспільний і особистий рівні. Професійна соціалізація.

Форми правової соціалізації: за допомогою навчання, шляхом передачі досвіду, «символічна» соціалізація. Пряма і опосередкована соціалізація. Чинники правової соціалізації: психологічні, економічні, політичні, релігійні, культурні. Механізми та принципи соціалізації.

Тема 18. Правові відносини

Правові відносини як різновид суспільних відносин. Ознаки правових відносин. Взаємозв'язок правових норм і правовідносин.

Види правовідносин: за предметом правового регулювання; за функціями права; за характером обов'язків; за ступенем визначеності суб'єктів; за субординацією в правовому регулюванні; за розподілом прав і обов'язків між сторонами; за волевиявленням сторін.

Характеристика елементів структури правовідносин: об'єкт, суб'єкти та зміст.

Суб'єкти права. Види суб'єктів права: фізичні особи; юридичні особи; держава, її органи та органи місцевого самоврядування; соціальні спільноти. Правосуб'єктність. Правоздатність Загальна правоздатність фізичної особи. Дієздатність. Деліктоздатність.

Юридичні особи як суб'єкти права. Ознаки юридичної особи: організаційна єдність, наявність відособленого майна, самостійна майнова відповідальність, участь в цивільному обороті від свого імені, здатність бути позивачем і відповідачем в суді. Спеціальний характер правосуб'єктності юридичних осіб. Різноманітність юридичних осіб. Державні і недержавні юридичні особи. Прибуткові і неприбуткові юридичні особи. Юридичних осіб приватного права і юридичних осіб публічного права. Товариства і установи.

Об'єкти правовідносин. Матеріальні та нематеріальні блага і цінності. Матеріальних цінності: природні об'єкти, штучно створені об'єкти – речі. Нематеріальні блага і цінностей. Особисті немайнові блага. Послуги. Результати наукової, технічної, художньої творчості. Загальносоціальні блага і цінності.

Поняття, структура і види суб'єктивних прав і юридичних обов'язків як юридичного змісту правових відносин. Зміст суб'єктивного права: праводія, правовимога, праводомагання. Зміст юридичного обов'язку: зобов'язання дією, зобов'язання виконанням, зобов'язання пере терпінням. Законний інтерес: поняття, ознаки. Види законних інтересів.

Передумови (підстави) виникнення правовідносини. Загальні (матеріальні) передумови виникнення правовідносин. Спеціальні (юридичні) передумови виникнення правовідносин.

Юридичний факт як підстава виникнення, зміни або припинення правовідносин. Ознаки юридичних фактів: конкретність та індивідуальність, соціальна змістовність, об'єктивований вираз, прямий або непрямий зв'язок з правом, причинний зв'язок із правовими наслідками. Події як юридичні факти. Абсолютні та відносні події. Юридичні факти-дії. Факти-стани - триваючі дії. Правомірні і неправомірні дії. Юридичні акти та юридичні вчинки. Проступки та злочини.

Правостворюючі, правозмінюючі, правоприпиняючі юридичні факти.

Фактичний (юридичний) складом. Прості фактичні склади. Складні фактичні склади.

Тема 19. Реалізація права

Поняття реалізації права. Підстави для розмежування форм реалізації права. Реалізація права: втілення права в життя, реальне втілення змісту юридичних норм у фактичній поведінці суб'єктів. Ознаки реалізації права.

Форми реалізації права залежно від суб'єктного складу: індивідуальна та колективна.

Форми реалізації права залежно від участі в правовідносинах: поза правовідносинами у правовідносинах.

Форми реалізації права залежно від ступеня активності суб'єктів: активні позитивні дії та пасивна форма (бездіяльність суб'єкта).

Дотримання норм права. Виконання норм права. Використання норм права. Безпосередня реалізація права. Поняття правозастосування.

Фактори реалізації права. Механізм реалізації права.

Тема 20. Застосування правових норм

Суб'єкти застосування правових норм: поняття і види. Умови правозастосовної діяльності. Ознаки застосування права: владний характер, індивідуалізований характер, процедурний характер, юридично оформлений характер.

Підстави правозастосування. Правозабезпечувальна функція застосування права. Функція індивідуального правового регулювання.

Стадії застосування права. Встановлення фактичної основи справи. Встановлення юридичної основи справи. Рішення справи і документальне оформлення ухваленого рішення.

Вимоги правильного застосування права: вимога законності, вимога обґрунтованості, вимога доцільності, вимога справедливості. Правильне застосування права сприяє ефективному захисту прав і свобод людини, зміцненню законності, стабілізації правопорядку.

Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення та подолання. Пропуски, пов'язані з неповнотою правових норм. Пропуски, пов'язані з суперечністю правових норм. Пропуски, пов'язані з повною відсутністю норми.

Законодавчі прогалини. Технічні прогалини. Дійсні та уявні прогалини в позитивному праві. Первинні і подальші прогалини в позитивному праві.

Усунення прогалин в позитивному праві. Подолання прогалин в праві. Способами подолання прогалин у праві. Аналогія закону. Міжгалузева аналогія (субсидіарне застосування права). Аналогія права.

Об'єктивні причини правових колізій. Суб'єктивні причини правових колізій. Поняття колізії норм права. Види колізій норм права: темпоральні колізії; просторові; ієрархічні (субординаційні) колізії; смислові (змістовні) колізії; складні колізії. Подолання темпоральної колізії. Подолання ієрархічної колізії. Подолання змістовної колізії. Подолання складної колізії.

Акт застосування права: поняття, ознаки. Види актів застосування права: письмові, усні та конклюдентні (мовчазні) акти. Акти державних і недержавних суб'єктів. Регулятивні та охоронні акти застосування права. Правовстановлюючі, правоконстатуючі, правозмінюючі, правоприпиняючі, правоскасовуючі акти застосування права.

Реквізити та структура правозастосовного акту.

Тема 21. Тлумачення права

Поняття і необхідність тлумачення права. Тлумачення як інтелектуальний процес розуміння і пізнання правової норми. Тлумачення як діяльність певних суб'єктів (офіційне і неофіційне тлумачення).

З'ясування права і роз'яснення змісту правових норм. Необхідність тлумачення норм права.

Суб'єкти тлумачення норм права: державні органи, недержавні організації і громадяни. Офіційне і неофіційне тлумачення норм права.

Нормативне та казуальне тлумачення норм права.

Автентичне тлумачення. Делеговане (легальне) тлумачення. Доктринальне тлумачення. Професійне тлумачення. Буденне тлумачення.

Спосіб (прийом) тлумачення права: філологічного (мовного), історичного (історико-політичного) і систематичного.

Види юридичного тлумачення за об'ємом. Буквальне тлумачення норм права. Поширювальне тлумачення норм права. Обмежувальне тлумачення норм права.

Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти). Правова природа актів офіційного тлумачення (інтерпретаційних актів). Акти офіційного тлумачення

(інтерпретаційні акти). Ознаки актів офіційного тлумачення. Види актів офіційного тлумачення права. Акти нормативного і казуального тлумачення. Акти автентичного тлумачення і акти делегованого (легального) тлумачення. Акти правотворчості та інтерпретаційні акти правозастосування.

Тема 22. Юридичний процес

Поняття і зміст юридичного процесу. Юридичний процес як нормативно встановлені форми упорядкування юридичної діяльності. Юридична форма правової діяльності і офіційних документів, які врегульовують цю діяльність.

Види юридичного процесу. Правотворча процедура. Кримінальний процес. Цивільний процес. Адміністративний процес.

Стадії юридичного процесу.

Тема 23. Правомірна поведінка

Право і поведінка. Правозначуща поведінка. Ознаки правової поведінки: передбачуваність нормами права, соціальна значущість, вольовий і свідомий характер, здатність правової поведінки викликати юридичні наслідки.

Правомірна поведінка. Неправомірна поведінка (правопорушення). Зловживання правом. Об'єктивно неправомірне діяння.

Ознаки правомірної поведінки: відповідність праву, соціальна корисність, передбачуваність, масовість, добровільність і свідомість, активність.

Структура правомірної поведінки (суб'єкти, об'єкти, суб'єктивна і об'єктивна сторона).

Добровільна правомірна поведінка. Вимушена правомірна поведінка. Мотиви правомірної поведінки. Соціально-активна форма правомірної поведінки. Звична правомірна поведінка. Конформістська правомірна поведінка. Маргінальна поведінка.

Поняття зловживання правом. Ознаки зловживання правом: наявність у суб'єкта суб'єктивного права; діяльність суб'єкта по реалізації цього права; використання суб'єктивного права всупереч його соціальному призначенню і спричинення цим використанням шкоди суспільним інтересам або інтересам інших осіб; відсутність правопорушення.

Соціально належна поведінка. Соціально бажана для суспільства поведінка. Соціально допустима поведінка.

Правові засоби стимулювання правомірної поведінки.

Тема 24. Правопорушення: поняття, ознаки, склад, види і причини

Поняття правопорушення. Соціальна і юридична природа правопорушення. Ознаки правопорушення: протиправність, винність, шкідливість, діяння (акт поведінки), деліктоздатність особи, караність. Класифікація правопорушень: злочини і проступки.

Класифікація правопорушень залежно від виду юридичної відповідальності.

Юридичний склад правопорушення як система елементів правопорушення. Суб'єкт правопорушення. Об'єкт правопорушення. Загальний об'єкт правопорушення. Конкретний об'єкт правопорушення. Суб'єктивна сторона правопорушення. Вина як головний елемент суб'єктивної сторони. Об'єктивна сторона правопорушення.

Поняття об'єктивно протиправного діяння. Ознаки об'єктивно протиправного діяння: суперечність правовим розпорядженням; шкода, що наноситься правоохоронюваним інтересам; відсутність складу правопорушення, негативна реакція з боку держави.

Відшкодування матеріальної шкоди як основний вид державного примусу, вживаного за здійснення об'єктивно-протиправного діяння.

Причини правопорушення. Об'єктивні чинники вчинення правопорушень. Суб'єктивні чинники здійснення правопорушень

Теологічна теорія. Метафізична теорія. Антропологічні теорії. Соціологічні теорії.

Тема 25. Юридична відповідальність

Юридична відповідальність як від соціальної відповідальності. Юридична відповідальність: її природа та сутність. Генеральна мета юридичної відповідальності. Цілі юридичної відповідальності.

Ознаки юридичної відповідальності: державний примус, негативні наслідки, настає за винне антисуспільне діяння, процесуальна форма втілення.

Фактичні підстави виникнення юридичної відповідальності. Юридичні підстави виникнення юридичної відповідальності.

Функції юридичної відповідальності: охоронна; правовідновна (компенсаційна), профілактична (превентивна); виховна

Принципи юридичної відповідальності як основоположні, загальноприйняті норми імперативного характеру: принцип законності; принцип обґрунтованості; принцип справедливості; принцип доцільності; принцип невідворотності; принцип своєчасності .

Види юридичної відповідальності. Кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна відповідальність - конституційно-правова відповідальність .

Процесуальна відповідальність Сімейна відповідальність. Фінансова відповідальність. Ювенальна відповідальність. Міжнародно-правова відповідальність держави.

Класифікація юридичної відповідальності за її основними цілями: правовідновна (репараційна). Каральна (репресивна).

Основи юридичної відповідальності відповідно до Конституції України.

Тема 26. Законність, правозаконність і правопорядок.

Механізм правового регулювання

Законність як режим суспільно-політичного життя. Законність як основа для становлення і розвитку демократії. Сутність законності. Мета законності. Загальні вимоги законності. Законність і законодавство. Законність і правозаконність. Законність і доцільність. Законність і культура.

Засоби і методи реалізації вимог законності. Категорія правозаконності.

Принципи законності: верховенства закону; єдності законності; загальності законності; рівності всіх перед законом; гарантованості основних прав і свобод людини; взаємозв'язку законності і демократії. Принцип доцільності; принцип невідворотності відповідальності.

Соціальна цінність і об'єктивна необхідність правопорядку. Правопорядок як мета і результат правового регулювання. Правопорядок: поняття, функції і принципи. Правопорядок і суспільний порядок. Співвідношення правопорядку, законності і суспільного порядку. Основні шляхи укріплення законності та правопорядку.

Гарантії законності – як система умов і засобів, що забезпечує процес реалізації законності. Система гарантій законності і правопорядку. Загальні умови що впливають на формування законодавчої поведінки особи. Спеціальні (юридичні) засоби забезпечення законності.

Відмінності між правопорядком і громадським порядком. Проблема формування світового правопорядку. Забезпечення світового правопорядку

Поняття механізму правового регулювання. Правове регулювання і правовий вплив. Структура механізму правового регулювання.

Межі правового регулювання. Способи (прийоми) правового регулювання: дозволи; зобов'язання; заборони; заохочення; рекомендації.

Типи правового регулювання. Зміст загально-дозвільного типу правового регулювання. Зміст спеціально-дозвільного типу правового регулювання.

Стадії правового регулювання. Ефективність механізму правового регулювання.

Тема 27. Типологія правових систем

Поняття правової системи. Структура правової системи суспільства: інституційний блок, нормативний блок, функціональний блок, ідеологічний блок.

Національна правова система. Регіональна і міжнародна правова система. Правова мапа світу. Критерії об'єднання і класифікація правових систем світу. Правова сім'я. Групи правових систем.

Критерії класифікації правових систем: єдність генезису, спільність форм права, єдність структури системи права, єдність ідеологічних основ і принципів права, єдність юридичної техніки.

Англо-американський (прецедентний) тип правової системи. Етапи становлення правової системи Англії Характерні риси англо-американського типа правової системи.

Романо-германська правова сім'я. Етапи становлення романо-германської правової сім'ї. Характерні риси романо-германського типу правової системи.

Сім'я релігійного права. Характерні риси релігійного типу правової системи. виступають Священні книги як основні джерела права. Сім'я звичаєвого (традиційного) права. Сім'я соціалістичного права.

Еволюція і співвідношення сучасних правових систем світу.

Правова система України. Історичні і соціально-культурні витоки правової системи України. Правова система України на правовій мапі світу. Її особливості і зв'язок із правовими системами світу. Особливості сучасної правової системи України. Основне джерело національного права. Додаткові джерела права в Україні. Застосування правового звичаю як джерела права в національній правовій системі. Юридичний прецедент.

Генеза і перспективи правової системи України. Розвиток правової системи України на сучасному етапі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА СПІВБЕСІДУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

1. Юриспруденція і її система
2. Місце теорії держави і права в сучасній юриспруденції
3. Предмет теорії держави і права
4. Методологія теорії держави і права
5. Компаративістика в системі юриспруденції
6. Функції теорії держави і права
7. Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції
8. Поняття суспільства, його структура та інститути
9. Влада як соціальний інститут
10. Влада і соціальні норми в первісному суспільстві
11. Основні теорії походження держави
12. Основні теорії походження права
13. Основні закономірності походження держави і права
14. Основні критерії типології держав
15. Історичні типи держави і права
16. Похідне виникнення держав
17. Держава, її ознаки та атрибути
18. Сучасні підходи до вивчення держави
19. Сутність держави: плюралізм підходів
20. Функції держави: поняття та класифікація
21. Форми здійснення функцій держави
22. Форма держави: поняття, структура, значення
23. Поняття і види форм правління
24. Поняття і види форм державного-територіального устрою

25. Поняття і види форм державного режиму
26. Державна влада та її властивості
27. Механізм держави: поняття, структура і принципи
28. Методи здійснення державної влади
29. Розподіл влади в державі
30. Інститут держави: поняття і види
31. Інститут законодавчої влади
32. Парламент, його повноваження і структура
33. Інститут глави держави
34. Інститут виконавчої влади
35. Уряд в сучасній державі
36. Інститут судової влади
37. Інститут контрольної влади
38. Омбудсман в сучасній державі
39. Політична система суспільства: поняття, структура, функції
40. Типологія політичних систем
41. Місце держави в політичній системі суспільства
42. Держава і об'єднання громадян
43. Держава і місцеве самоврядування
44. Громадянське суспільство: становлення концепції
45. Громадянське суспільство: поняття і структура
46. Співвідношення громадянського суспільства і держави
47. Держава і соціальне партнерство
48. Поняття, принципи і форми демократії
49. Співвідношення держави і права: основні підходи
50. Правова держава: становлення ідеї
51. Правова держава: основні ознаки і перспективи
52. Соціальна держава: становлення ідеї
53. Соціальна держава: основні ознаки і функції
54. Правовий статус особи, його структура і види
55. Покоління прав людини
56. Права людини і права громадянина
57. Юридичні обов'язки людини і громадянина
58. Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі
59. Міжнародні стандарти прав людини
60. Міжнародні стандарти прав дітей і молоді
61. Основні концепції праворозуміння
62. Праворозуміння як категорія юридичної науки
63. Юридичне і легістське праворозуміння
64. Загальна характеристика сучасних концепцій праворозуміння
65. Теорія природного права
66. Позитивістська теорія права. Неопозитивізм (нормативізм)

67. Соціологічна теорія права
68. Психологічна теорія права
69. Історична школа права
70. Поняття і ознаки права
71. Сутність права
72. Функції права
73. Цінність права
74. Право як явище цивілізації і культури
75. Об'єктивне і суб'єктивне право
76. Принципи права
77. Правові аксіоми
78. Правові презумпції
79. Правові фікції
80. Поняття і види соціального регулювання
81. Нормативні акти, їх види і співвідношення
82. Норми: поняття, ознаки, види
83. Право - особливий вид соціальних норм
84. Право і мораль
85. Право і звичай
86. Право і релігія
87. Право і корпоративні норми
88. Право і політика
89. Норма права, її ознаки
90. Класифікація норм права
91. Структура норми права
92. Способи викладення норм права
93. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акту
94. Система права та її структурні елементи
95. Галузі права
96. Предмет і метод правового регулювання як критерії розмежування галузей права
97. Загальна характеристика основних галузей права України
98. Інститути права
99. Публічне і приватне право
100. Матеріальне і процесуальне право
101. Співвідношення внутрідержавного (національного) і міжнародного права
102. Джерела і форми права
103. Правовий звичай
104. Юридичний прецедент
105. Нормативний договір
106. Релігійний текст
107. Юридична доктрина

108. Нормативно-правовий акт
109. Поняття, ознаки і види законів
110. Підзаконні акти: поняття і види
111. Дія нормативно-правових актів у часі, в просторі і за колом осіб
112. Юридична техніка
113. Правоутворення і правотворчість
114. Принципи правотворчості
115. Види правотворчості
116. Законодавчий процес і його стадії
117. Систематизація нормативно-правових актів
118. Система законодавства: поняття і структура
119. Співвідношення системи права і системи законодавства.
120. Поняття тлумачення норм права.
121. Суб'єкти тлумачення норм права.
122. Способи (прийоми) тлумачення норм права.
123. Види юридичного тлумачення за об'ємом.
124. Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти)
125. Реалізація права та її ознаки
126. Форми реалізації права
127. Правозастосування, його ознаки і функції
128. Стадії застосування права
129. Основні вимоги правильного застосування права
130. Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення та подолання
131. Юридичні колізії
132. Акти застосування права: поняття, ознаки, види
133. Правовідносини: поняття, ознаки і види
134. Структура правових відносин
135. Суб'єкти права
136. Фізичні особи як суб'єкти права
137. Юридичні особи як суб'єкти права
138. Об'єкти правовідносин
139. Суб'єктивне право і юридичний обов'язок
140. Законний інтерес
141. Передумови (підстави) виникнення правовідносин
142. Юридичні факти. Фактичний (юридичний) склад
143. Правомірна поведінка, її ознаки та види
144. Правопорушення, ознаки і види
145. Юридичний склад правопорушення
146. Зловживання правом
147. Об'єктивно протиправне діяння
148. Причини правопорушень
149. Юридична відповідальність, її ознаки і підстави

150. Мета і функції юридичної відповідальності
151. Принципи юридичної відповідальності
152. Види юридичної відповідальності
153. Поняття і структура юридичної практики.
154. Види юридичної практики.
155. Юридичний процес, його ознаки і стадії
156. Вимоги до юридичного процесу та юридичної процедури
157. Види юридичного процесу
158. Правосвідомість, її структура і функції
159. Рівні і види правосвідомості
160. Правова культура та її структура
161. Деформації правосвідомості
162. Правове виховання, його мета, форми і методи
163. Правова соціалізація
164. Професійна правосвідомість і професійна правова культура
165. Законність та її принципи
166. Гарантії законності
167. Правопорядок і громадський порядок
168. Проблема формування світового правопорядку
169. Правове регулювання, його межі, способи і типи
170. Механізм правового регулювання та його стадії
171. Правові акти, їх види і співвідношення
172. Пільги, заохочення і обмеження в праві
173. Правова політика: поняття, форми, принципи
174. Правова система суспільства і система права, їх співвідношення
175. Сучасна типологія права
176. Англо-американський (прецедентний) тип правової системи
177. Романо-германський (нормативно-актний) тип правової системи
178. Релігійний тип правової системи
179. Традиційний тип правової системи
180. Правова система України

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Максимальна кількість балів за усну відповідь – **200**.

1. Оцінка „відмінно” (175–200 балів): абітурієнт ґрунтовно і повно викладає матеріал, виявляє повне розуміння матеріалу, аргументує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені, викладає матеріал послідовно і правильно з огляду на норми літературної мови.

2. **Оцінка „добре” (150–174 бали):** абітурієнт дає відповідь, що задовольняє ті самі вимоги, що й на 175–200 балів, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладання матеріалу і мовленнєвому оформленні.

3. **Оцінка „задовільно” (124–149 балів):** абітурієнт виявляє знання й розуміння основних положень конкретної теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил, не вміє глибоко і переконливо обґрунтувати свої помилки і відчуває труднощі під час добору прикладів, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді.

4. **Оцінка „незадовільно” (100–123 бали):** абітурієнт виявляє повне незнання матеріалу відповідного питання.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.
2. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – Ст.502.
3. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – Ст.429.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII // Голос України. – 2016. – 16 липня. - № 132-133.
5. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. №776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №20. – Ст.99.
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII (зі змін.) // Відомості Верховної Ради. – 2015. - № 2-3. Ст.12.
7. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – Ст.118.
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. №280/97-ВР (із змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24. – Ст.170.
9. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI (зі змін.) // Голос України. – 2012. – 18 квітня. - №70.

Базова:

1. Абдуллаев М.И., Комаров С.А. Проблемы теории государства и права: Учебник. / М.И. Абдуллаев, С.А. Комаров.– СПб.: Питер, 2003. – 576 с.
2. Алексеев С.С. Право: азбука – теория – философия: опыт комплексного исследования. / С.С. Алексеев– М.: Статут, 1999. – 712 с.
3. Бержель Ж.-Л. Общая теория права / Под. общ. ред. В.И. Даниленко / Пер. с фр. — М.: Издательский дом NOTA BENE, 2000. - 576 с.
4. Бехруз Х. Порівняльне правознавство: Підручник. / Х. Бехруз — Одеса: Фенікс, 2009. — 464 с.
5. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов’язок держави / О. Білоскурська // Право України. – 2011. – № 7. – С. 169-175.
6. Борисов Г. А. Теория государства и права : Учебник. / Г. А. Борисов– Белгород: Изд-во БелГУ, 2007. – 292 с.
10. Венгеров А.Б. Теория государства и права: Учебник для юридических вузов. / А.Б. Венгеров - М.: Омега-Л, 2009. - 608 с.
11. Вопленко Н.Н. Источники и формы права: Учебное пособие. / Н.Н. Вопленко – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2004. – 102 с.
12. Головистикова А.И., Дмитриев Ю.А. Проблемы теории государства и права: Учебник. / А.И. Головистикова, Ю.А. Дмитриев – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 832 с.
10. Загальна теорія держави і права / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко; За ред.. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. – Х.: Право, 2011. – 584 с.
11. Кашанина Т.В. Происхождение государства и права. Современные трактовки и новые подходы./ Т.В. Кашанина – М.: Юрист, 1999. – 335 с.
12. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: підручник. / М.С. Кельман – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 716 с.
13. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник. / В.О. Котюк – К.: Атіка, 2005. – 592 с.
14. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: Елементарний курс. / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева – Х.: ТОВ «Одіссей», 2007. – 432 с.
15. Калиновський Б.В. Характерні ознаки місцевої публічної влади в Україні / Б.В. Калиновський // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2012. – №1. – С. 18-24.
16. Левенець Ю.А. Держава у просторі громадянського суспільства. / Ю.А. Левенець– К.: Освітня книга, 2006. – 272 с.
17. Лисенков С.Л. Загальна теорія держави і права: Навч. посібник. / С.Л. Лисенков - К.: Юристконсульт: КНТ, 2006. - 355 с.
18. Матузов Н.И., Малько А.В. Теория государства и права. / Н.И. Матузов, А.В. Малько - М.: Дело АНХ, 2009. - 528 с.
19. Марченко М.Н. Проблемы теории государства и права: Учебник. / М.Н. Марченко – М.: Проспект, 2010. – 768 с.

20. Панкевич О.З. Соціальна держава та права людини «другого покоління»: Загально-теоретичне дослідження. / О.З. Панкевич – Львів: Світ, 2006. – 176 с.
21. Петришина О.В. Теорія держави і права. Посібник для підготовки до державних іспитів. / О.В. Петришина– Х.: Право, 2014. – 208 с.
22. Петришина О.В. Теорія держави і права. Підручник. / О.В. Петришина– Х.: Право, 2014. – 368 с.
23. Поляков А.В., Тимошина Е.В. Общая теория права: Учебник. / А.В. Поляков, Е.В. Тимошина - СПб.: Изд-во юрид. ф-та СПбГУ, 2005. – 472 с.
24. Письменицкий А.А., Слинько Д.В., Спаський А.С. Теорія держави і права. Навчальний посібник. / А.А. Письменицкий, Д.В. Слинько, А.С. Спаський - Х.: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2010. - 244 с.
25. Перевалов В. Д. Теория государства и права: Учебник. / В.Д. Перевалов – М.: Юрайт, 2010. – 379 с.
26. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч.посіб. / П. М. Рабінович – Вид.10-те, доп. – Львів: Край, 2008. – 224 с.
27. Рассказов Л.П. Теория государства и права. Учебник. / Л.П. Рассказов — М.: РИОР: ИНФРА-М, 2015. – 558 с.
28. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. / О.Ф. Скакун - Х. : Еспада, 2006 . - 776 с.
29. Теория государства и права. Учебник. 4-е изд. / Под ред. М. Н. Марченко. - М.: Зерцало, 2009. - 848 с.
30. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – 2-е вид., перероб і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2008.– 688 с.
31. Теорія держави і права: Навч. посіб. / В.М. Субботін, О.В. Філонов, Л.М. Князькова, І.Я. Тодоров. — К.: Знання, 2005. — 327 с.
31. Теорія держави і права : навч. посіб. / [О.М.Головко, І.М.Погрібний, О.В.Волощенко та ін.] ; за заг. ред. І.М.Погрібного; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2010. – 274 с.
32. Тимченко С.М., Удовика Л.Г. Теорія держави і права. Практикум для студентів юридичних спеціальностей. / С.М. Тимченко, Л.Г. Удовика - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 248 с.
33. Федоренко Г. О. Теорія держави і права: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Г. О. Федоренко— К.: КНЕУ, 2006. — 232 с.
34. Хропанюк В.Н. Теория государства и права: Учебник. / В.Н. Хропанюк– М.: Омега-Л, 2009. - 336 с.
35. Юридична енциклопедія: в 6 т. – К.: Вид-во «Укр. енциклопедія» ім.М.П. Бажана, 1998 - 2004. – 672 с.

Допоміжна:

1. Акопян Д.А. Юридическое (нормативное) и этическое (нравственное)

- понимание права / Д.А. Акопян // Правоведение. - 2005. - № 6. - С. 220-31.
2. Антонович М. Еволюція поняття прав людини / М. Антонович // Право України. - 2005. - № 12. - С. 16-20.
 3. Антонович М. Міжнародна система захисту прав людини: кризь призму України / М. Антонович // Право України. - 2007. - № 3.- С. 37 – 42.
 4. Байтин М.И., Петров Д.Е. Метод регулювання в системі права: Види и структура / М.И. Байтин, Д.Е. Петров // Журнал российского права. - 2006. - № 2. - С. 84-95.
 5. Баландин В.Н., Павлушина А.А. Проблема соотношения «материального» и «процессуального» в праве и ее значение для определения понятия «юридический процесс» / В.Н. Баландин, А.А. Павлушина // Журнал российского права. - 2002. - № 6. - С.93-101.
 6. Бандура О. Основні цінності права як система / О. Бандура // Право України. - 2008. - № 5. - С.14 – 20.
 7. Барабаш Ю. Парламентська відповідальність Уряду в конституційній практиці країн ЄС та України / Ю. Барабаш // Право України. - 2007. - № 4.- С. 12 – 18.
 8. Барков В., Розова Т. Громадянське суспільство в Україні: проблеми та їхнє вирішення / В. Барков, Т. Розова // Вибори та демократія. – К.: Нац. ун-т Києво-Могилянська Академія. – 2006.- №3 (9). – С.20-27.
 9. Басін К.В. Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності / К.В Басін. // Правова держава. – К., 2003. – Вип.14. – С.108-114.
 10. Бернюков А. Загальний зміст юридичної герменевтики / А. Бернюков // Право України. - 2007. - №.8. - С. 18 – 22.
 11. Білозоров Є. Юридична відповідальність як передумова правомірної поведінки особи: теоретичні аспекти / Є. Білозоров // Право України. - 2006. - №1. - С.50-54.
 12. Бірюкова А. Співвідношення звичаю та закону: історичний аналіз / А. Бірюкова // Право України. - 2008. - № 3. - С.41 – 44.
 13. Бочаров Д. Поняття «правозастосовча діяльність»: операціональний аспект / Д. Бочаров // Право України. - 2008. - № 3. - С.115 – 118.
 14. Бошно С.В. Доктрина как форма и источник права / С.В. Бошно // Журнал российского права. - 2003. - №12. - С. 70-79.
 15. Брезгулевская Н.В. Виды федерации и модели федерализма / Н.В. Брезгулевская // Правоведение. - 2005. - №3. - С.150-162.
 16. Ветютнев Ю.Ю. О позитивной юридической ответственности / Ю.Ю. Ветютнев // Право и политика. - 2005. - №5(65). - С.146-148.
 17. Вовк Ю. Недоліки законодавства як одна з причин політичної кризи в Україні / Ю. Вовк // Право України. - 2008. - № 4. - С. 74 -77.
 18. Гладкіх В. Соціальні права громадян в аспекті формування України як соціальної правової держави / В. Гладкіх // Право України. - 2005. - №11. -

С.57-60.

19. Головченко В. Юридична відповідальність: позитивний і ретроспективний аспект / В. Головченко // Юридична Україна. – 2004. – №7. – С.4-7.
20. Голосніченко І. Правосвідомість і правова культура у розбудові Української держави / І. Голосніченко // Право України. – 2005. - №4. – С. 24.
21. Гомеров И.Н. Государство и государственная власть: предпосылки, особенности, структура. / И.Н. Гомеров– М.: ООО «Издательства ЮКЭА», 2002. – 832 с.
22. Горбунова Л. Роль правової освіти в утвердженні верховенства права / Л. Горбунова // Право України. – 2006. - №4. – С.154-159.
23. Гринюк Г.Ф. Правова культура і її роль у становленні та розвитку правової держави / Г.Ф. Гринюк // Держава і право. Зб.наук праць. – Київ, 2003. – Вип. 20. – С.31-38.
24. Гуменюк І. Концепція соціальної держави: теоретико-методологічні засади формування змісту / І. Гуменюк // Право України. – 2008. - № 7. – С. 9 – 13.
25. Джураєва О.О. Поняття та ознаки функцій сучасної держави / О.О. Джураєва // Актуальні проблеми політики: Зб.наук.праць.– Одеса: Юрид.літ., 2005. – Вип.25. – С.143-149.
26. Дмитрієнко Ю.М. Актуальні проблеми та перспективи посттоталітарної української правосвідомості / Ю.М. Дмитрієнко // Держава і право: Зб.наук праць. – Київ, 2003. – Вип. 21. – С.24-31.
27. Дудченко В.В., Манько Д.Г. Роль методології юридичної науки у становленні новаційного науково-правового мислення / В.В. Дудченко, Д.Г. Манько // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук.праць. – Одеса: Юрид.літ, 2003. – Вип.21. – С.13-17.
28. Думанов Х.М. Мононорматика и начальное право / Х.М. Думанов, А.И. Першиц // Государство и право. - 2000. - № 9. - С. 85-91; 2001. – № 1. – С.98-103.
29. Егоров А.В. Правовая семья как объект сравнительного правоведения / А.В. Егоров //Правоведение. - 2005. - № 2. - С. 155-161.
30. Ерасов А.М. Обратная сила уголовного закона и принципы уголовного права / А.М. Ерасов //Правоведение. - 2005. - № 3. - С. 75-89.
31. Заморська Л. Поняття «нормативність права»: теоретичний аспект / Л. Заморська // Право України. – 2007. - №.6. – С.26 – 30.
32. Заяць Н. Суверенітет: трансформація змісту / Н. Заяць // Право України. – 2008. - № 2. – С. 17 – 22.
33. Звонарева О.С. О цивилизационном подходе в теории государства и права / О.С. Звонарева //Правоведение. - 2003. - № 4. - С. 173-180.
34. Зелена О. Визначення підстав юридичної відповідальності: актуальні питання / О. Зелена // Право України. – 2003. – №4. – С.21.
35. Исаков Н.В. О содержании термина «правовая политика» / Н.В. Исаков // Новая правовая мысль. - 2003. - № 2 (3). - С. 10-16.

36. Исаков Н.В., Малько А.В., Шопина О.В. Правовые акты: Общетеоретический аспект исследования / Н.В. Исаков, А.В. Малько, О.В. Шопина // Правоведение. - 2002. - № 3 (242). - С. 16-28.
37. Іваненко О. Процесуальна відповідальність як окремих і самостійний вид юридичної відповідальності / О.Іваненко // Право України. – 2006. – №3. – С.32-35.
38. Ізотова Л. Доступ до інформації як запорука якості життя / Л. Ізотова // Право України. – 2007. - №.10. – С. 32 – 35.
39. Кафарський В. Коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України / В. Кафарський // Право України. – 2007. - № 3. – С. 108 – 113.
40. Кафарський В. Політичні партії і конституційне будівництво в Україні / В. Кафарський // Право України. – 2008. - № 4. – С. 13 – 21.
41. Калиновський Б.В. Шляхи удосконалення конституційної моделі адміністративно-територіального устрою та організації місцевої публічної влади України: / Б.В. Калиновський // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 3. – С. 100-103.
42. Карпачова Н. Омбудсман України та Європейський суд на захисті прав і свобод людини / Н. Карпачова // Право України. – 2011. – № 7. – С. 16-23.
43. Карпачова Н.І. Стан дотримання Україною європейських стандартів з прав і свобод людини: Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з нагоди 60-річчя Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. / Н.І. Карпачова– К., 2010. – 194 с.
44. Куян І. До питання про абсолютність і обмеженість (відносність) суверенітету держави / І. Куян // Право України. – 2011. – № 7. – С. 148-156.
45. Кельман М. Диференціація й інтеграція у розвитку юриспруденції як взаємодіючі тенденції / М. Кельман // Право України. – 2008. - № 8. – С. 48 – 52.
46. Клименко К. Справедливість як основа правозастосовної діяльності / К. Клименко // Право України. – 2007. - №. 8. – С. 30 – 34.
47. Ковальчук В. Проблема конституційності та легітимності публічної влади в умовах формування правової, демократичної держави: вітчизняний досвід / В. Ковальчук // Право України. – 2008. - № 6. – С.35 – 41.
48. Козлихин И.Ю. О нетрадиционных подходах к праву / И.Ю. Козлихин // Правоведение. -2006. - № 1. - С. 31 – 40.
49. Козюбра М. Сучасне українське суспільство: політико-правовий вимір процесів демократизації / М. Козюбра // Право України. – 2007. - №. 9. – С. 130 – 132.
50. Коліушко І., Банчук О. Поняття адміністративної відповідальності та адміністративного правопорушення в сучасному українському праві / І. Коліушко, О. Банчук // Право України. – 2008. - № 4. – С. 31 – 37.
51. Корнута Р. Вітчизняні погляди на структуру норми права / Р. Корнута // Право України. – 2007. - №.6. – С. 19 – 21.

52. Костін М. Мета кримінального судочинства: поняття і сутність / М. Костін // Право України. – 2008. - № 4. – С. 80 – 84.
53. Краснова М. Екологічна відповідальність за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу / М. Краснова // Право України. - 2007. - № 3. - С. 146-151.
54. Кресін О., Ткаченко О. Національна держава і право в умовах глобалізації / О. Кресін, О. Ткаченко // Право України. – 2007. - №.6. – С.146 – 150.
55. Крижанівський А. Ознаки сучасного правопорядку в контексті трансформаційних викликів / А. Крижанівський // Право України. – 2008. - № 6. – С. 47 – 51.
56. Крижанівський А.Ф. Феноменологія правопорядку: поняття, виміри, типологія: Монографія. / А.Ф. Крижанівський – Одеса: Фенікс, 2007. – 195 с.
57. Крисюк Ю. Соціальний та правовий порядок і стабільність суспільства: взаємозв'язки і взаємообумовленість / Ю. Крисюк // Право України. – 2007. - №. 7. – С. 30 – 34.
58. Крупчан О. Сучасний науковий погляд на право і демократію: актуальне дослідження проблеми / О. Крупчан // Право України. – 2007. - №. 10. – С.161 – 163.
59. Кузьменко О. Міркування про природу адміністративного процесу / О. Кузьменко // Право України. – 2007. - № 2. – С. 12 – 16.
60. Кунєв Ю. Об'єкт правознавства: системодіяльнісний підхід / Ю. Кунєв // Право України. – 2008. - № 3. – С 32 – 36.
61. Кутиркін А. Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України / А. Кутиркін // Право України. – 2008. - № 3. – С.122 – 126.
62. Ладиченко В. Методологічні аспекти взаємодії держави і громадянського суспільства / В. Ладиченко // Право України. – 2007. - №.10. – С. 9 – 14.
63. Липа В. Щодо адміністративного договору / В. Липа // Право України. – 2008. - № 2. – С.87 – 90.
64. Логінова Н. Історичний погляд на прояв диспозитивності у кримінальному процесі України / Н. Логінова // Право України. – 2007. - № 4. – С. 130 – 133.
65. Лошихін О. Економічна функція у системі функцій сучасної держави: деякі питання теорії / О. Лошихін // Право України. – 2006. – №8. – С.29-34.
66. Макаренко О. Конституційний порядок надання Верховною Радою України згоди на обов'язковість міжнародних договорів в Україні / О. Макаренко // Право України. – 2007. - №.6. – С. 78 – 83.
67. Макаренко О. Роль Кабінету Міністрів України у конституційно-правовому механізмі здійснення зовнішньої політики / О. Макаренко // Право України. – 2007. - № .9. – С.8 – 13.
68. Мартинюк Р. Інститут імпідменту в Україні: вади вітчизняної моделі / Р. Мартинюк // Право України. – 2008. - № 2. – С. 105 – 109.
69. Мартинюк Т. Розвиток поняття правосвідомості в період трансформації

- українського суспільства / Т. Мартинюк // Право України. – 2007. - № 2. – С. 26 - 31
70. Мартышин О.В. Метафизические концепции права / О.В. Мартышин // Гос. и право. – 2006. – № 2. – С. 64 – 71
71. Матвеева Л.Г. Класифікація актів тлумачення права: проблема вибору критерію / Л.Г. Матвеева // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – Вип.18. – Одеса: Юрид. літ., 2003. – С. 46–51.
72. Магновський І.Й. Теоретико-правові основи територіального устрою України / І.Й. Магновський // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – № 3 (76). – 2011. – С. 253-260.
73. Мартинюк Р. Компетенційний дуалізм виконавчої влади: державно-правовий досвід П'ятої Французької Республіки та України / Р. Мартинюк // Право України. – 2011. – № 1. – С. 200-209.
74. Мартинюк Р. Нормативне визначення порядку розробки і прийняття нової Конституції України / Р. Мартинюк // Право України. – 2011. – № 6. – С. 113-122.
75. Мірошниченко М. Системно-інформаційний підхід у дослідженні правової системи / М. Мірошниченко // Право України. – 2006. - №8. – С.35-39.
76. Мірошниченко А. Співвідношення темпорального та змістовного принципів вирішення правових колізій / А. Мірошниченко //Право України. -2008. - № 5. - С.24 - 29.
77. Мірошниченко М. Системно-інформаційний підхід у контексті методологічного забезпечення наукового аналізу проблем теорії правової системи України / М. Мірошниченко // Право України. – 2007. - №. 6. – С.22 – 26.
78. Мозоль Н. Сучасний погляд на справедливість / Н. Мозоль // Право України. – 2007. - № 5.- С. 39 – 45.
79. Нестерович В. Особливості лобювання у правотворчому процесі України / В. Нестерович // Право України. – 2007. - №. 11. – С.138 -141.
80. Огородник А. Механізм забезпечення прав і свобод людини та принципи законності в Україні / А. Огородник // Право України. – 2008. - № 6. – С.14 – 19.
81. Павлов С. Методологія наукового пізнання правових традицій України / С. Павлов // Право України. – 2007. - №. 10. – С.17 – 23.
82. Падалко Г. До сучасного розуміння наукової категорії “функція держави” (загальний огляд проблеми) / Г. Падалко // Право України. - 2006. - №6. – С.63-68.
83. Пасенюк О., Корнута Р. До питання природи суб'єктивного публічного права / О. Пасенюк, Р. Корнута // Право України. – 2008. - № 8. – С. 58 – 64.
84. Пазенок А. Сутність та способи реалізації права на страйк: Вітчизняний та світовий досвід / А. Пазенок // Право України. – 2009. – № 2. – С. 68-73.

85. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: монографія / за ред. Ю. М. Тодики. – Х.: Право, 2009. – 540 с.
86. Піддубна Д. Класифікація державних органів та їх повноважень у сфері податкового обліку / Д. Піддубна // Право України. – 2007. - №. 6. – С. 36 – 40.
87. Портнов А. До питання про визначення сутності конституційного судочинства / А. Портнов // Право України. – 2008. - № 3. – С. 3 – 7.
88. Приходько Х. Конституційний процес як самостійний вид юридичного процесу / Х. Приходько // Право України. – 2008. - № 6. – С.29 – 35.
89. Прокопов Д. Теоретичне обґрунтування прав людини і громадянина у правовій концепції Б.Кістяківського / Д. Прокопов // Право України. - 2007. - № 3. - С. 27- 32.
90. Петришина О.В. Теорія держави і права. Посібник для підготовки до державних іспитів / О.В. Петришина. – Х.: Право, 2014. – 208 с.
91. Петришина О.В. Теорія держави і права. Підручник / О.В. Петришина. – Х.: Право, 2014. – 368 с.
92. Перевалов В. Д. Теория государства и права. Учебник / В.Д. Перевалов. – М.: Юрайт, 2010. – 379 с.
93. Рассказов Л.П. Теория государства и права. Учебник. / Л.П. Рассказов — М.: РИОР: ИНФРА-М, 2015. – 558 с.
94. Рабінович П., Гончаров В. Охорона Конституції України засобами конституційного судочинства / П. Рабінович, В. Гончаров // Право України. – 2011. – № 6. – С. 105-113.
95. Рощина І. Принципи та аналогія у кримінальному праві України / І. Рощина // Право України. – 2007. - №. 8. – С. 25 – 30.
96. Селіванов В. Методологічне забезпечення сучасних процесів державотворення / В. Селіванов // Право України. – 2007. - № 3. – С. 113 – 118.
97. Серегин А.В. Концептуальные подходы к определению категории «форма правления» / А.В. Серегин // Право и государство. –2006. – № 3. – С. 18–23.
98. Селіванов А. Конституційна реформа в Україні: потреба наукової концепції / А. Селіванов // Право України. – 2011. – № 5. – С. 153-159.
99. Скрипнюк О., Федоренко В. Правотворчість Президента України та її нормопроектне забезпечення: питання теорії і практики / О. Скрипнюк, В. Федоренко // Право України. – 2011. – № 2. – С. 168-180.
100. Скрипнюк О., Федоренко В. Правотворчість Президента України та її нормопроектне забезпечення: питання теорії і практики / О. Скрипнюк, В. Федоренко // Право України. – 2011. – № 3. – С. 175-187.
101. Скрипнюк О., Селіванов В. Методологічні проблеми взаємозв'язку права і політики / О. Скрипнюк, В. Селіванов // Право України. – 2008. - № 1. – С.14 – 22.
102. Скурко Е.В. Правовые принципы в правовой системе, системе права и

- системе законодательства: Теория и практика / Е.В. Скурко // Правоведение. – 2006. – № 2. – С. 55-61.
103. Совгир О. Парламентська коаліція — новий суб'єкт конституційного права України / О. Совгир // Право України. – 2007. - № 2. – С. 14 – 26.
104. Спаський А. Категорія «правовий режим»: підходи до інтерпретації / А. Спаський // Право України. – 2008. - № 4. – С. 27 – 31.
105. Сташків Б. Механізм забезпечення прав людини у сфері соціального захисту: проблеми гарантій / Б. Сташків // Право України. – 2007. - №. 9. – С.21 – 24.
106. Строган А. Взаємозалежність і взаємообумовленість громадянського суспільства та правової держави / А. Строган // Право України. – 2007. - №. 10. – С. 14 – 17.
107. Сухонос В. Класифікація інституту глави держави: критерії та види / В. Сухонос // Право України. – 2007. - №. 11. – С.17 – 21.
108. Тимошенко В. Визначальні фактори правової свідомості / В. Тимошенко // Право України. – 2008. - № 6. – С. 41 – 47.
109. Федоренко Г. Теоретичні засади поділу влади в Україні / Г. Федоренко // Право України. – 2008. - № 8. – С. 41 – 48.
110. Цимбалюк М. Громадянське суспільство як фактор утвердження демократичної правосвідомості / М. Цимбалюк // Право України. – 2007. - №. 11. – С. 21 – 26.
111. Цимбалюк М. Онтологічний аспект дослідження права та правосвідомості / М. Цимбалюк // Право України. – 2007. - № 2. – С. 31 – 35.
112. Цимбалюк М. Правова реальність та онтологія правосвідомості / М. Цимбалюк // Право України. – 2008. - № 1. – С.22 – 27.
113. Шаповал Т. Народний суверенітет та політичні права і свободи (питання співвідношення) / Т. Шаповал // Право України. – 2008. - № 2 – С. 9 – 13.